

Mas Sala

Sant Fruitós de Bages

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sant Fruitós de Bages. Mas Sala s/n (08272 Sant Fruitós de Bages)
Emplaçament Crta de Vic, a un km escàs passat el poble en direcció a Vic

Coordenades:

Latitud: 41.74958
Longitud: 1.86957
UTM Est (X): 406014
UTM Nord (Y): 4622590

Classificació

Número de fitxa 08213-12
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XIV-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Presenta un cert abandonament
Protecció Inexistent
Número inventari IPA nº 31 de Sant Fruitós de Bages
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 012A00007
Autoria de la fitxa Raquel Vladenebro Manrique
Data de registre de la fitxa: dj., 22/09/2005 - 02:00

Descripció

Antic mas ubicat en les proximitats de la sagrera de Sant Fruitós, a l'altra banda del riu d'Or. Es tracta d'un edifici de planta rectangular cobert a dues aigües amb el carener perpendicular a la façana principal, que es troba encarada a migdia. Es tracta amb seguretat d'un edifici aixecat en mur de mamposteria irregular, barrejant segurament també alguns fragments de maó. Tot el conjunt es troba arrebossat i pintat en color blanc. Compta amb planta baixa, primer i segon pis, malgrat que el nivell del terreny sembla haver pujat considerablement i deixar la planta baixa mig soterrada. Al costat de ponent del mas, es troba una estructura aixecada en pedra i sense arrebossar formada per un cobert destinat segurament a espai pels ramats i treball del camp. Es tracta d'un cobert de planta rectangular amb coberta inclinada, enganxat a l'edifici principal del mas per un mur que empalma amb la façana nord de la casa. Malgrat que les notícies sobre l'existència d'aquest mas es remunten als segles X-XI, l'estructura actual de l'edifici cal situar-la cronològicament a finals del segle XVIII, segurament producte de la riquesa que generà el conreu de la vinya, i que permeté a aquests grans masos renovar arquitectònicament les seves estructures. Com a resultat, l'edifici actual que apreciem resulta de planta rectangular de grans proporcions, que al cantó de ponent es subdivideix en dos cossos també rectangulars, amb coberta inclinada, deixant un espai central sense edificar. La façana principal sembla ser la orientada a migdia, malgrat que no compta amb cap portal d'obertura en aquesta banda. Tot sembla indicar que l'accés a l'edifici es feia pels carruatges a través del portal obert al petit tram aixecat entre els dos cossos rectangulars de ponent, i que dóna accés a un petit pati central rectangular, i per les persones mitjançant el portal obert al primer pis del brancal nord de ponent, accedint mitjançant una petita rampa. Així mentre que el portal de la planta baixa és rematat a la part superior amb un arc de mig punt, el del primer pis és arquivat. La façana principal es subdivideix en dos parts. Una meitat a llevant, que compta amb quatre finestres rectangulars obertes al primer pis, i un seguit de tres balcons i un petit finestró a segon pis. A aquesta part li segueix un segon tram de façana a ponent que compta amb una gran galeria porxada, formada per quatre grans arcades rematades a la part superior per un arc rebaixat. Sobre aquestes voltes es situen quatre grans ulls de bou que podien pertànyer a algun espai destinat a golfes. Malgrat les diferències, tot sembla haver estat aixecat en el mateix moment constructiu. A diferència d'aquesta façana amb aires senyorials, la resta de les façanes del mas són considerablement pobres. La façana de ponent compta amb una petita portella auxiliar oberta a la planta baixa, que actualment queda mig soterrada, una portella al primer pis, i un balcó al segon pis. Al mig d'aquesta façana s'observen restes del que sembla ser una antiga cisterna semicircular adossada. La façana nord es mostra summament pobra, comptant amb un seguit de finestres rectangulars al primer i segon pis que actualment són tapiades. La façana de ponent resulta la més curiosa doncs permet veure perfectament els dos cossos en els quals es subdivideix l'edifici. Es desconeix la utilitat d'ells, malgrat que cal pensar que es van fer amb la intenció de donar al mas un aire residencial. Al cos del cantó nord, s'obre interiorment, a l'alçada del primer pis, un seguit d'arcades que creen una galeria interior que dóna al pit que es crea al mig.

Observacions:

Inclòs a l'inventari del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya amb els nº 31

Història

La primera referència documental al nom Sala, apareix el 961, a la venda que Adaülf i la seva esposa Ranlo fan a Eremir d'un alou que termeneja a l'est amb l'erm de la Sala. Més de quatre anys després, Sala va comprar a un matrimoni unes cases amb cort i colomer que els venedors tenien vora el riu de Sant Fruitós. Per les afrontacions ben bé que pot tractar-se de l'esment més antic del Mas Sala. Aquesta mateixa propietat va ser donada l'any 967 pel mateix Sal·la al monestir de Sant Benet de Bages. SALVADÓ (2003:200). Al segle XI (1028) un altre personatge anomenat Sal·la fa donació d'un altre alou a Sant Benet, que també coincideix amb les afrontacions del Mas Sala actual: A l'est amb el Montpeità, al Sud, en la Portella, a l'Oest, amb l'alou de Suniefré i al Nord amb el camí públic. SALVADÓ (2003:202). Entre els anys 1067 i

1169, manca qualsevol referència al Mas Sala. L'any 1173 apareix el nom del propietari útil del mas Sala: Pere Sala. SALVADÓ (2003:205). L'any 1183 apareix documentat Ponç Sala, i a la segona meitat del segle XII, Ramon Sala. SALVADÓ (2003:206). En tot cas, els testimonis documentals deixen clar que el mas fou propietat eminent del monestir de sant Benet de Bages, i propietat útil d'una nissaga que adoptà el cognom Sala. Així ho testimonia Berenguer Sala, l'any 1310, qui es declara home propi, sòlid i afocat de l'abat del monestir. SALVADÓ (2003:212). Al llevador de rendes del monestir del 1315, hi consta que el mas aportava com a renda 2 sous i 8 diners, a més d'un parell de gallines, 2 ous per Pasqua i Pentecosta, mig feix de palla, jova, batuda, femada i tragina. SALVADÓ (2003:213). El 1409, es té constància de l'existència de Marc Sala, com a propietari útil del mas, i el 1143 en Francesc Sala. Al fogatge del 1515 apareix en Barthomeu Sala. SALVADÓ (2003:230). Al segle XVI es disposa de dos fogatges, un del 1515 en el qual apareix un personatge anomenat Bathomeu Sala, i un altre del 1553 en el qual apareix Joanot Sala, del mas Sala. SALVADÓ (2003:291). Al capbreu del segle XVIII el mas apareix com a Sala de Riudor. PLANS I MESTRA (2003: 91-105) Segurament durant aquest segle el mas fou reformat íntegrament aixecant l'edifici que actualment s'aprecia. La riquesa produïda per la vinya permeté a aquests grans masos renovar les seves estructures arquitectòniques. El mas restà habitat fins a la dècada del 1980 en què fou abandonat.

Bibliografia

BENET I CLARÀ, A. (1985). Història de Manresa. Dels orígens al segle XI. Manresa GANDIA, J.; RUIZ, J. (2001). Sant Fruitós de Bages. Història en imatges 1898-1975. CEB. Manresa. SALVADÓ MONTURIOL, J. (2003). Història medieval d'un territori: Sant Fruitós de Bages (segles X-XVI). Ajuntament de Sant Fruitós de Bages. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

